

POSTANOWIENIE

P., dnia 26 września 2018 r.

Sąd Rejonowy Poznań - Stare Miasto w P. I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący SSR Mariusz Gotowski

Protokolant Małgorzata Idczak-Kostruba

po rozpoznaniu w dniu 5 września 2018 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z wniosku K. M.

przy udziale E. W., A. K. (1), G. K., A. K. (2), J. K., K. K., M. K., Skarbu Państwa-Starosta (...), Gmina O., Bank (...) z siedzibą w W.

o stwierdzenie nabycia spadku

postanawia:

1. Stwierdzić, że spadek po S. W., z domu N., córce J. i H., urodzonej dnia (...), zmarłej dnia 15 września 1974 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. nabyli na podstawie ustawy:

- syn J. W. (1), syn F. i S.,

- córka K. M., zd. W., córka F. i S.,

każde w 1/2 części

2. Stwierdzić, że wchodzący w skład spadku po S. W., z domu N., córce J. i H., urodzonej dnia (...), zmarłej dnia 15 września 1974 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P. wkład gruntowy w rolniczym Kombinacie Spółdzielczym w Ś. imieniem (...) w likwidacji w Ś. nabyli na podstawie ustawy:

- syn J. W. (1), syn F. i S.,

- córka K. M., zd. W., córka F. i S.,

każde w 1/2 części,

3. Kosztami postępowania obciąża wnioskodawczynię i uczestników w zakresie przez nich poniesionym.

SSR Mariusz Gotowski

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 12 kwietnia 2017r. wnioskodawczyni K. M. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po S. W. zmarłej 15 września 1974 r. w P., ostatnio stale zamieszkałej w P.. Wnioskodawczyni we wniosku wskazała, że spadkodawczyni miała dwójkę dzieci J. W. (1) i K. M. z tymże J. W. (1) nie żyje. Wnioskodawczyni wskazała, że w skład spadku wchodzi

działka gruntowa należąca do spółdzielni (...). Jako uczestników postępowania wnioskodawczyni wskazała: G. K., A. (...), J. K., K. K., M. i A. K. (1).

Postanowieniem z dnia 20 września 2017 r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania Skarb Państwa (...).

Postanowieniem z dnia 29 listopada 2017 r. wezwano do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania Gminę O. i Bank (...) z siedzibą w W..

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Spadkodawczyni S. W. zd. N., córka J. i H. zmarła dnia 15 września 1974 r. w P., ostatnie stale zamieszkała w P.. W chwili śmierci była wdową jej mąż F. W. zmarł dnia 28 grudnia 1950 r. w L., gdzie ostatnio stale zamieszkiwał. Zmarła przed śmiercią nie sporządziła testamentu. Nikt nie składał oświadczeń o odrzuceniu spadku, nikt nie zrzekał się dziedziczenia, nikt nie został uznany za niegodnego dziedziczenia ani nie został wydziedziczony.

Dowód – odpis skrócony aktu zgonu S. W.- k. 8, odpis skrócony aktu zgonu F. W. – k. 2 akt Sądu Rejonowego w Szamotułach Ns 101/91, zapewnienie spadkowe złożone przez wnioskodawczynię – k. 50 – 51

S. W. miała dwójkę dzieci: K. M. oraz J. W. (1), który zmarł 12 września 2009 r.

Dowód – odpis skrócony aktu małżeństwa K. M. – k. 3 akt Sądu Rejonowego w Szamotułach Ns 101/91, odpis skrócony aktu zgonu J. W. (1) – k. 7, odpis skrócony aktu urodzenia J. W. (1) – k. 5 akt Sądu Rejonowego w Szamotułach Ns 101/91.

J. W. (1) miał trójkę dzieci: A. K. (1) urodzoną (...), J. i P.. J. W. (2) zmarła 22 sierpnia 2004 r. miała 5 dzieci:

- J. K. ur. (...)

- K. K. ur. (...)

- M. K. ur. (...)

- G. K. ur. (...)

- A. K. (2) ur. (...)

P. W. zmarł 27 marca 2012 r., nie miał dzieci.

Dowód – odpis skrócony aktu zgonu P. W. – k. 10, odpis skrócony aktu zgonu J. W. (2) – k. 11, odpis skrócony aktu małżeństwa A. K. (1) k. 12, odpis skrócony aktu urodzenia J. K. – k. 13, J. K. – k. 14, M. K. k. 15, G. K. – k. 16, A. K. (2) k. 17

Postanowieniem z dnia 10 października 1991 r. wydanym w sprawie Ns 101/91 Sąd Rejonowy w Szamotułach stwierdził, że spadek po F. W. na podstawie ustawy nabyli: jego żona S. W. oraz jego dzieci K. M. i J. W. (1) w 1/3 części każde w nich z wyłączeniem majątku objętego wspólnością małżeńską majątkową, który to majątek dziedziczą jego dzieci K. M. i J. W. (1) po połowie z tym, że wchodzący w skład spadku udział we współwłasności gospodarstwa rolnego stanowiącego wkład gruntowy w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym w Ś. dziedziczy z mocy ustawy w całości jego żona S. W..

Dowód – postanowienie Sądu Rejonowego w Szamotułach z dnia 10 października 1991 r. zawarte w aktach Sądu Rejonowego w Szamotułach Ns 101/91 – kopia k. 20 akt

W skład spadku po S. W. udział w prawie własności nieruchomości stanowiącym działki numer (...) położone w L., dla których Sąd Rejonowy w Obornikach prowadzi księgę wieczystą o numerze (...) o łącznej powierzchni 7, 66 ha. , które zostały wniesione przez F. W. jako wkład do Rolniczego Kombinatoru Spółdzielczego w Ś.. .

Dowód – odpis zwykły księgi wieczystej (...) – k. 18, akta księgi wieczystej PO1O/00010083/1, pismo Kombinatoru Rolniczego im. (...) w Ś. w likwidacji z dnia 21 maja 2018 r. – k. 166

W chwili śmierci S. W. żaden z jej spadkobierców nie pracował w gospodarstwie rolnym, wszyscy byli pełnoletni, nikt nie ukończył szkoły rolniczej ani nie ukończyło kursu przygotowawczego do pracy w gospodarstwie rolnym.

Dowód – zapewnienie spadkowe złożone przez K. M. – k.50 – 51

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił a podstawie wskazanych wyżej dokumentów oraz zapewnienie spadkowego złożonego przez spadkodawczynię, które zostało przez Sad w całości uznane za wiarygodne.

Fakt, że w skład spadku po zmarłej wchodziły udział w Rolniczej Spółdzielni Produkcyjnej Sąd w części ustalił na podstawie pisma Rolniczego Kombinatoru Rolniczego im. (...) w Ś. w likwidacji z dnia 21 maja 2018 r. Wynika bowiem z niego, że F. W. wniósł do spółdzielni nieruchomość jako wkład, z tymże obecnie nie da się ustalić numeru tych działek. Jako, że ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynika, aby F. W. był właścicielem jakis innych nieruchomości, to uznać należy, że nieruchomość opisana we wniosku musiała zostać wniesiona jako wkład.

Sąd zważył co następuje:

Istotą niniejszego postępowania było ustalenie porządku dziedziczenia po S. W.. Rozstrzygnięcie powyższej kwestii wymagało w pierwszej kolejności oznaczenia przepisów prawa, obowiązujących w czasie powstanie rozpatrywanych stosunków prawnych. W prawie cywilnym obowiązuje generalna zasada niedziałania wstecz przepisów prawnych (zasada nieretroakcji) wyrażona w art. 3 kodeksu cywilnego. Kolidz obowiązywania norm prawnych w czasie regulują przepisy tzw. prawa międzyczasowego. Do tej kategorii w kodeksie cywilnym należą przepisy przechodnie zawarte w artykułach XXVI-LXIV ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Przepisy wprowadzające kodeks cywilny (Dz. U. z dnia 18 maja 1964 r.) Stosownie do treści art. LI wymienionego aktu prawnego, do spraw spadkowych stosuje się prawo obowiązujące w chwili śmierci spadkodawcy, o ile przepisy prawa nie stanowią inaczej. Natomiast na podstawie art. LII § 1 omawianych przepisów przejściowych, do testamentów i odwołania testamentów, jak również do umów o zrzeczenie się dziedziczenia stosuje się, jeżeli chodzi o zdolność osób, o formę i o wady oświadczenia woli, prawo obowiązujące w chwili złożenia tych oświadczeń.

Stosownie do art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi czwartej kodeksu cywilnego. Powołanie do spadku wynika z ustawy albo z testamentu (art. 926 § 1 k.c.). Zgodnie z art. 926 § 2 k.c. dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą. Spadkodawczyni nie sporządziła testamentu, stąd zgodnie z art. 926 § 2 kc dziedziczenia po niej opiera się na przepisach ustawy.

Jak wskazano wcześniej stosowanie do art. LI przepisów wprowadzających kodeks cywilny w zw. z art. 3 kc do ustalenia spadkobierców S. W. stosuje się przepisy obowiązujące w chwili otwarcia spadku, czyli w chwili śmierci spadkodawcy, czyli w dniu 15 września 1974 r. zgodnie z art. 931 § 1 kc Art. 931. § 1 kc w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek; dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. Zgodnie z § 2 jeżeli dziecko spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy, który by mu przypadął, przypada jego dzieciom w częściach równych. Przepis ten stosuje się odpowiednio do dalszych zstępnych. Mając na uwadze to, że S. W. była wdową i miała dwójkę dzieci Sąd stwierdził, że spadek po niej nabyli K. M. i J. W. (1) każde z nich w 1/2 części.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wynika, że w skład spadku po S. W. wchodził wkład w gruntowy w Rolniczym Kombinacie Spółdzielczym (...) w likwidacji w Ś..

Ustawodawca polski po II wojnie światowej zdecydował o odrębnym unormowaniu dziedziczenia gospodarstw rolnych. Ewolucja tego ustawodawcy została szczegółowo przedstawiona w uzasadnieniu wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r. (P 4/99, Dz. U. nr 11, poz. 91, OTK 2001, nr 1, poz. 5). Z mocy art. 1086 kc przepisy tytułu o dziedziczeniu gospodarstw rolnych stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy do spadku należy wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej, o ile przepisy poniższe nie stanowią inaczej. Regulacja dotycząca dziedziczenia wkładu gruntowego w rolniczej spółdzielni produkcyjnej została zawarta w art. 1087 kc. Zgodnie z § 1 tego przepisu należący do spadku wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej dziedziczą ci spośród spadkobierców, którzy w chwili otwarcia spadku:

- 1) są członkami tej spółdzielni albo
- 2) bądź są małoletni, bądź też pobierają naukę zawodu lub uczęszczają do szkół, albo
- 3) są trwale niezdolni do pracy.

Zgodnie z § 2 w braku spadkobierców określonych w punkcie pierwszym paragrafu poprzedzającego wkład gruntowy w rolniczej spółdzielni produkcyjnej dziedziczą również spadkobiercy, którzy pracują w gospodarstwie rolnym spółdzielni albo w ciągu sześciu miesięcy od otwarcia spadku zostaną członkami tej spółdzielni. Zgodnie z § 3 przepisy paragrafów poprzedzających dotyczą również działki przyzagrodowej i siedliskowej, jeżeli należą one do spadku.

Wskazać jednak należy, że zgodnie z punktem 12 cytowanego wcześniej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 31 stycznia 2001 r., który został ogłoszony dnia 14 lutego 2001 r. art. 1087 Kodeksu cywilnego

- jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w którym odnosi się do spadków otwartych przed dniem ogłoszenia niniejszego wyroku w Dzienniku Ustaw,
- jest niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 i art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie, w którym odnosi się do spadków otwartych od tego dnia,
- nie jest niezgodny z art. 64 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Jako, że spadek po S. W. został otwarty przed ogłoszeniem wyroku w Dzienniku Ustaw, to do dziedziczenia udziału w spółdzielni produkcyjnej winien mieć zastosowanie art. 1087 kc. Analiza materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie wskazuje na to, że żaden ze spadkobierców S. W. nie spełnia wymogów określonych w art. 1087 kc. Stąd też do dziedziczenia wkładu zgodnie z art. 1086 kc mają zastosowanie odpowiednie pozostałe przepisy określające dziedziczenia gospodarstw rolnych w wersji obowiązującej w momencie otwarcia spadku. W literaturze i orzecznictwie nie budzi wątpliwości, że odpowiednie stosowanie przepisów prawa oznacza bądź stosowanie odnośnych przepisów bez żadnych zmian do innego zakresu odniesienia, bądź stosowanie ich z pewnymi zmianami, bądź też niestosowanie tych przepisów do innego zakresu odniesienia (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2006 r., III CZP 56/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 43). Zdaniem Sądu skoro zgodnie żaden ze spadkobierców nie może dziedziczyć wkładu w gospodarstwie rolnym w oparciu o art. 1087 kc, to zastosowanie w sprawie może mieć jedynie art. 1063 kc. Zgodnie z tym przepisem w brzemieniu obowiązującym w momencie otwarcia spadku zgodnie z § 1 jeżeli ani małżonek spadkodawcy, ani żaden z jego krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy nie odpowiada warunkom przewidzianym dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego, gospodarstwo przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu. Zgodnie z § 2 Skarb Państwa uważany jest za spadkobiercę ustawowego gospodarstwa rolnego także wtedy, gdy do dziedziczenia uprawnione są wyłącznie osoby, które w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy; w wypadku takim Skarb Państwa dokonuje na rzecz tych osób spłat odpowiadających wartości ich udziałów w gospodarstwie spadkowym po odliczeniu długów związanych z prowadzeniem tego gospodarstwa. Zgodnie z § 3 przepis § 2 nie dotyczy osób, dla których praca w tym gospodarstwie stanowiła główne źródło utrzymania, jeżeli

wykażą, że mają warunki do prowadzenia tego gospodarstwa przy pomocy małżonka lub osób bliskich posiadających kwalifikacje do prowadzenia gospodarstwa rolnego. Dla dziedziczenia wkładu może mieć zastosowanie tylko art. 1063 kc, skoro art. 1088 kc wprowadza autonomiczną regulację dotyczącą dziedziczenia wkładu gruntowego. Brzmienie art. 1063 § 1 i 2 kc obowiązujące w momencie otwarcia spadku zostało ustalone przez tekst pierwotny kodeksu cywilnego ogłoszony w Dz. U. z 1964, nr 16, poz. 93. § 3 tego przepisu został dodany przez art. 1 pkt. 14 ustawy z dnia 26 października 1971 r. zmieniająca ustawę Kodeks cywilny (Dz.U. nr 27, poz. 252). Wskazać jednak należy, że zgodnie punktem 5 cytowanego wcześniej wyroku Trybunału Konstytucyjnego art. 1063 Kodeksu cywilnego:

a) w brzmieniu ogłoszonym dnia 18 maja 1964 r. (Dz. U. Nr 16, poz. 93) i zmienionym przez ustawę z dnia 26 października 1971 r. zmieniającą ustawę Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 27, poz. 252)

jest niezgodny z art. 21 ust. 1 i 2 oraz z art. 64 ust. 1 i 3 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

b) w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz. U. Nr 11, poz. 81)

jest zgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 21 ust. 1 oraz art. 31 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zgodnie z art. 190 ust. 1 Konstytucji orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą i są ostateczne. Nie budzi wątpliwości, że stwierdzenie przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności z Konstytucją RP art. 1063 kc oznacza, że przepis ten w zakwestionowanym przez Trybunał Konstytucyjny brzmieniu utracił moc obowiązującą. Podzielić zatem należy pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 29 kwietnia 2003 r. (V CKN 149/01, LEX nr 602322), że art. 1063 kc w brzmieniu obowiązującym na dzień otwarcia spadku nie może stanowić podstawy dziedziczenia przez Skarb Państwa, gdyż utracił on moc obowiązującą. W tym stanie rzeczy zdaniem Sądu zastosowanie w sprawie musi znaleźć zastosowanie art. 1063 kc w brzmieniu ustalonym przez art. 1 pkt. 17 ustawy z dnia 26 marca 1982 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz o uchyleniu ustawy o uregulowaniu własności gospodarstw rolnych (Dz.U. nr 11, poz. 81) o treści: jeżeli ani małżonek spadkodawcy, ani żaden z jego krewnych powołanych do dziedziczenia z ustawy nie odpowiada warunkom przewidzianym dla dziedziczenia gospodarstwa rolnego albo jeżeli uprawnionymi do dziedziczenia są wyłącznie osoby, które w chwili otwarcia spadku są trwale niezdolne do pracy, gospodarstwo dziedziczą spadkobiercy na zasadach ogólnych. Przepis ten obowiązuje również obecnie i został on uznany za zgodny z Konstytucją RP w cytowanym wyroku Trybunału Konstytucyjnego. Sąd uznał zatem, że podstawą do dziedziczenia wkładu muszą być zasady ogólne dziedziczenia, czyli w niniejszej sprawie art. 931 § 1 kc i dlatego też Sąd stwierdził, że wkład nabyli K. M. i J. W. (1) po połowie.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 520 § 1 kpc.

SSR Mariusz Gotowski